

Elnökválasztás Franciaországban

Szemplér Tamás

Ha az európai integráció egyik vezető országában választásokra kerül sor, az mindenkor számíthat egész Európa érdeklődésére. A most lezajlott francia elnökválasztás eseményeit azonban a nemzetközi közvélemény az ilyenkor szokásosnál is jóval nagyobb figyelemmel kísérte. A választások első fordulója (április 21.) előtt e megkülönböztetett figyelem még nem igazán látszott; az érdeklődés megugrását egyértelműen az első forduló eredményei váltották ki.

A számos elemző által egyszerűen unalmasnak nevezett választási kampány során a két legesélyesebbnek tartott politikus, a köztársasági elnöki posztot 1995 óta betöltő neogaullista (jobboldali) *Jacques Chirac*, illetve az 1997 óta miniszterelnök szocialista *Lionel Jospin* programja nem mutatott markáns eltéréseket. A belső problémák kezelése mellett különösen igaz volt ez az európai integráció jövőjével kapcsolatos kérdésekre: e témát már a hét évvel ezelőtti elnökválasztás során mindketten szinte látványosan kerültek.

Míg 1995-ben az ment meglepetésszámba, hogy az elnökjelöltséget alig néhány hónappal azelőtt elvállaló Jospin első helyeztekként jutott tovább a második fordulóba (s az akkor miniszterelnök *Edouard Balladur* már az első fordulóban kiesett), most szintén a szocialista jelölt szereplése okozott nagy meglepetést, azonban épp ellenkező előjellel, mint hét évvel ezelőtt. Az általános várakozásokkal szemben ugyanis Jospin az első fordulóban csak a harmadik helyen végzett Chirac és a szélsőjobboldali Nemzeti Front vezére, *Jean-Marie Le Pen* mögött, így nem jutott tovább baloldali jelölt a május 5-én megtartott második fordulóba.

Hangsúlyozandó, hogy a meglepetést elsősorban nem a Le Pen által az első fordulóban kapott szavazatok aránya (17%), hanem az ezen aránnyal elért második helyezése (és ennek következtében a szocialista jelölt kiesése) jelentette. Érdeemes megjegyezni, hogy (a mostani első fordulóban tapasztalt

71,6%-nál jóval nagyobb arányú részvétel mellett) a Nemzeti Front jelöltje 1988-ban a szavazatok 14,4%-át, 1995-ben pedig 15,0%-át gyűjtötte be az elnökválasztás első fordulójában. Ezek az arányok azonban mindkét esetben csak a negyedik helyet jelentették számára. 1995-ben egyébként a mostani első fordulóban elért eredménye is csak a negyedik helyre, 1988-ban pedig a harmadik helyre lett volna elegendő.

A szocialisták kudarcának okairól az elmúlt hetekben igen sokat írtak. Mindezek részletes ismertetése épp ezért felesleges, annyit azonban röviden megállapíthatunk, hogy a baloldal széttagoaltsága döntő szerepet játszott az első forduló eredményében. A francia elnökválasztás egyik (egyébként nem először feltűnést keltő) jellegzetességével állunk szemben: az egyik vagy a másik oldal túlzott megosztottsága veszélyeztetheti hatalomra kerülését (az első forduló szűrőjén minden jelöltje fennakadhat, így a második fordulóban nincs, akinek számára összeadódjon a támogatás). Ugyanakkor Franciaországban minden politikai erő számára az elnökválasztás jelenti az első számú megmérettetést, s amelyik párt nem állít saját elnökjelöltet, az háttérbe szorítva érezheti magát.

A baloldal megosztottsága és az unalmas kampány mellett Le Pen programjának az "állóvíztől" való látványos eltérése (ugyanakkor a korábbiaknál konszolidáltabb csomagolása) és a szélsőjobbon belül néhány éve bekövetkezett szakadás okozta sebek sikeres begyógyítása is hozzájárult a Nemzeti Front jelöltjének eddig példátlan sikeréhez. Ugyanakkor már az első fordulót követő éjszakán nyilvánvalóvá vált, hogy a szélsőjobb sikerével szemben a választók többsége a korábbiak során elképzelhetetlen egységfrontba tömörül. A kérdés a második fordulóra nem a győztes személye, hanem sokkal inkább a szélsőjobb támogatásának tényleges aránya maradt.

A május 5-én megtartott második fordulóban igen magas, 80,14%-os választói részvétel mellett Chirac a szavazatok 82,21%-ával (a közvetlen elnökválasztások során kiugróan a legmagasabb aránnyal) nyert a szavazatok 17,79%-át megszerző Le Pen előtt. A korábban a szavazatok 30%-ának megszerzésében reménykedő szélsőjobboldali politikai csalódottságának adott hangot (azonban intő jel, hogy a második forduló magasabb részvételi aránya mellett elért eredmény mögött mintegy háromnegyedmillióval több szavazat rejlik, mint amennyit Le Pen az első fordulóban kapott). Franciaország – és a nemzetközi közvélemény – többsége ugyanakkor a demokratikus értékek (s csak másodszorban Jacques Chirac) elsöprő győzelmeiként élte meg a második forduló eredményét.

A mérsékelt politikai erők összefogása, és az általuk elért eredmény – egy hónappal a parlamenti választások előtt – önmagában kétségkívül biztató. A szélsőjobb szilárd támogatói bázisának lassú gyarapodása mégis aggodalomra adhat okot, különösen akkor, ha a Franciaországban ma mértékadónak számító politikai irányvonalak – jelenleg közülük is elsősorban a baloldal – megosztottsága nem csökken. Nyilvánvaló, hogy mind a bal-, mind a jobboldal vezetőinek el kell gondolkodniuk programjaik megújítási lehetőségein, s az is világos, hogy a megújulás nem lesz egyszerű feladat. Ami viszont mindenképpen pozitív tapasztalata a mostani francia elnökválasztásnak, az a mérsékelt politikai erőknek és a választók őket támogató túlnyomó többségének egyértelmű és feltétel nélküli elhatárolódása a szélsőségektől. Ebből a szempontból a francia elnökválasztás tapasztalatai követendő példát mutatnak valamennyi, az európai integrációban résztvevő, illetve ahhoz csatlakozni kívánó ország mértékadó politikai pártjai számára.

A francia közvélemény második fordulóban tapasztalt mértékű elhatárolódása a szélsőjobbtól általános megkönnyebbülést váltott ki az EU-országok vezetőiből. Túlzott optimizmusra azonban egyelőre nincs ok. Immár hosszú évek során tapasztalatai bizonyítják, hogy Jacques Chirac Franciaországa korántsem mindig kellemes és konstruktív partner az integráció előrevitelében (az Európai Tanács nizzai ülése e szempontból is sokáig emlékezetes marad).

A legrosszabbat, egy drámai politikai váltást egyelőre sikerült elkerülni, a mérsékelt erők túlzott megnyugvása esetén azonban a júniusi parlamenti választások tartogathatnak kellemetlen meglepetéseket – nemcsak Franciaország, hanem az európai integráció számára is.

* * * * *